

Sygn. akt II UK 194/17

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku K. S. obecnie K. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 marca 2018 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 1 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 1 grudnia 2016 r. oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 1 października 2015 r., zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 4 lutego 2015 r. i ustalającego, że odwołująca się K. S. podlega od dnia 25 września 2014 r. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Organ rentowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., wniósł do

Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 1 grudnia 2016 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 11 ust. 2 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 58 § 2 k.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na konieczność rozstrzygnięcia występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego polegającego na ustaleniu, czy za prowadzenie działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej można uznać podejmowanie działań incydentalnych, niemających uzasadnienia z punktu widzenia zasady ekonomii, racjonalnego gospodarowania, nieopłacalnych i pozostających w sprzeczności z regułami zyskowności, a w konsekwencji prowadzących do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 i 13 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zdaniem skarżącego, istotność powyższego zagadnienia prawnego wynika stąd, że rodzi ono również istotne różnice w orzecznictwie, a zatem jego rozstrzygnięcie miałoby istotne znaczenie dla praktyki orzeczniczej, zarówno sądów, jak i organów rentowych wydających decyzje w przedmiotowych sprawach.

Ponadto, w przypadku nieuznania przez Sąd Najwyższy, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, skarżący wskazał jako ewentualną podstawę przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania potrzebę wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, mając przy tym na względzie zaskarżone orzeczenie oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, które w odmienny sposób wskazują na istotne elementy stanowiące podstawę zasadnego zgłoszenia i podlegania do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być

przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga z kolei od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto, konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia

prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Sformułowane przez skarżącego pytanie, nazwane przez niego istotnym zagadnieniem prawnym, jest bowiem oparte na założeniu, że podejmowane przez odwołującą się w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej działania miały incydentalny charakter oraz nie miały uzasadnienia z punktu widzenia zasady ekonomii i racjonalnego gospodarowania, były nieopłacalne i pozostawały w sprzeczności z regułami zyskowności. Założenie to nie tylko że nie uwzględnia jednak ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji w pełni zaaprobowanych przez Sąd Apelacyjny, ale pozostaje z nimi w jawnej sprzeczności, skoro z ustaleń tych jednoznacznie wynika, że aktywność odwołującej się w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej miała charakter zarobkowy, zorganizowany i ciągły. To, że zwłaszcza w październiku 2014 r. nie przynosiła ona znaczących przychodów, pozwalających na pokrycie składek od zadeklarowanych podstaw wymiaru, wynikało natomiast stąd, że odwołująca się rozpoczynała wówczas prowadzenie działalności. Wspomniane przychody nie były wszakże wyłącznie symboliczne, miały wymierną wartość ekonomiczną i były porównywalne z wynagrodzeniem, które odwołująca się uzyskiwała wcześniej w ramach umowy o pracę. Ponadto, były osiągan regularnie także w kolejnych miesiącach, mimo urodzenia dziecka. Co więcej, odwołująca się już w kwietniu 2014 r. rozszerzyła zakres przedmiotowy swojej działalności.

Należy zatem dojść do wniosku, że sformułowane przez skarżącego zagadnienie, niezgodnie z przytoczonym wcześniej sposobem rozumienia przesłanki przedsądu określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., uwzględnia w istocie stan faktyczny sprawy odmienny od ustalonego przez Sąd drugiej instancji. Taka sytuacja stanowi zaś niedozwoloną w postępowaniu kasacyjnym próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych.

Sąd Najwyższy podkreśla bowiem, że zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest w postępowaniu kasacyjnym związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Co do sygnalizowanej w ocenianym wniosku potrzeby wykładni art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Sąd Najwyższy wyjaśnia z kolei, że uzasadniająca tę potrzebę rozbieżność interpretacyjna w rzeczywistości nie zachodzi. Powoływany dla potwierdzenia owej rozbieżności wyrok z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, zapadł bowiem w zgoła odmiennych okolicznościach faktycznych, w których „z założenia wynik finansowy prowadzonej działalności był nieistotny”, a nie jak w okolicznościach niniejszej sprawy, jedynie w początkowym okresie uniemożliwiał on pokrycie w całości kosztów działalności, w tym w szczególności kosztów składek na ubezpieczenia społeczne.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznaje więc, że skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego też, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.

r.g.